

CZESŁAW GREŃ

Nowe stanowiska przedstawicieli rodziny Helophoridae (Coleoptera) w Polsce wraz z krytyczną listą krajowych gatunków

<http://doi.org/10.5281/zenodo.846078>

ul. Gaikowa 10, 41-707 Ruda Śląska, e-mail: czeslaw.gren@vp.pl

Abstract: The paper presents new records of some species of Helophoridae from Poland. An updated checklist of Polish Helophoridae is given.

Key words: Coleoptera, Helophoridae, new records, checklist, Poland.

WSTĘP

Rodzina Helophoridae przez długi czas była uważana za podrodzinę w obrębie rodziny Hydrophilidae. Obecnie jednak przeważa koncepcja HANSENA (1991), zgodnie z którą, wraz z rodzinami Epimetoidea, Georissidae, Hydrochidae, Spercheidae (będącymi wcześniej umieszczanymi również w randze podrodzin w szeroko ujętej rodzinie Hydrophilidae) i Hydrophilidae, należy do nadrodziny Hydrophiloidea. Obejmuje ponad 190 gatunków zgrupowanych w jednym rodzaju. W Europie stwierdzono występowanie 88. gatunków (FIKÁČEK *et al.* 2015). Wykazane z Polski gatunki zgrupowane są w czterech podrodzajach: *Empleurus*, *Helophorus*, *Kyphohelophorus* i *Rhopalohelophorus*.

Z uwagi na dużą jednorodność morfologiczną przedstawicieli poszczególnych gatunków, oznaczanie ich jest trudne i wymaga dużego opatrzenia oraz dobrze oznaczonego zbioru porównawczego. Najlepiej podczas preparowania okazów wyciągać od razu, na świeżo, aparaty kopulacyjne samców i naklejać na kartoniku przy okazji, co znacznie ułatwia i przyspiesza oznaczanie, a w przypadku niektórych gatunków jest wręcz niezbędne.

W artykule podaję nowe dane faunistyczne, z terenu Polski, dla dwudziestu gatunków z rodziny Helophoridae oraz krytyczną listę jej krajowych przedstawicieli.

Nomenklaturę przyjąłem wg *Catalogue of Palaearctic Coleoptera* (FIKÁČEK *et al.* 2015). W opracowaniu wykorzystałem materiały własne, udostępnione przez kolegów, za co im serdecznie dziękuję, oraz znajdujące się w zbiorze Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu.

Skróty użyte w pracy:

* – gatunek nowy dla krainy, **coll.** – kolekcja, **leg.** – zebrał, **AA** – A. Albertusiak, **AB** – A. Berezowski, **AKG** – Aleksandra Kapol-Grzywocz, **AS** – Andrzej Skalski, **AT** – Andrzej Trzeciak, **CG** – Czesław Greń, **CS** – v. C. Scheidt, **ED** – Eberhard Drescher, **FF** – F. Feifer, **FK** – Franz Kirsch, **G** – Greipel, **GC** – Grzegorz Chowaniec, **HD** – Henryk Dutka, **HN** – Hans Nowotny, **HS** – Henryk Szotłysz, **JG** – Janusz Grzywocz, **JK** – J. Kniephof, **JKW** – Jan Kowalewski, **KK** – K. Kuntze, **KS** – Karol Stefek, **MGB** – Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, **MK** – Marian E. Krzoska, **PB** – Paweł Buczyński, **PS** – P. Szafranec, **PW** – P. Węgrzynowicz, **RD** – Roland Dobosz, **RK** – Roman Królik, **StS** – Stanisław Szafranec, **TB** – Tadeusz Bziuk, **TG** – Tomasz Gazurek, **TK** – Tomasz Kościelny, **TS** – Tadeusz Spaltenstein, **W** – Paweł Wycisło, **WM** – Wojciech Mączyński.

Nowe dane faunistyczne

Helophorus (Empleurus) nubilus FABRICIUS, 1776

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań (Cytadela) [XU30], 12.07.2008, leg. HS, coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Bielany [DC99], 12.05.1894, leg. WM, coll. MGB; Jabłonna [DD90]: 13.06.1893, leg. WM, coll. MGB; 15.06.1893, 22 exx., leg. WM, coll. MGB; 18.06.1893, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; Marcelin k. Warszawy [EC09], 8.05.1967, 4 exx., leg. TS, coll. MGB.

Śląsk Dolny: Ligota Wielka [XR49], 04.1902, 2 exx., leg. ED, coll. MGB.

Śląsk Górny: Bobrek Dolny [CA74], starorzeczka Wisły, 24.05.2014, 3 ♀♀, leg. et coll. CG; Brynek [CA39], 2.11.2013, leg. et coll. HS, 9.11.2013, leg. et coll. HS, 10.11.2013, 2 exx., leg. et coll. HS; Bytom [CA57], 1.07.1927, leg. FK, coll. MGB; Bytom-Rozbark [CA57], 15.08.1926, 4 exx., leg. FK, coll. MGB; Dąbrowa Górnicza [CA77], 20.06.1896, leg. KS, coll. MGB; Gliwice-Łabędy [CA37], 26.08.1932, 2 exx., leg. HN, coll. MGB; 23.08.1937, 3 exx., leg. HN, coll. MGB; Mikołów [CA46], 10.06.1993, 4 exx., leg. et coll. JG; pod kłodą wśród zgniłej trawy, pastwisko, 10.06.1993, 4 exx., leg. et coll. JG; Pniów [CA28], 6.06.1929, leg. FK, coll. MGB; 16.06.1929, 2 exx., leg. FK, coll. MGB; Przechlebie [CA38], 18.07.1926, leg. FK, coll. MGB; Racibórz [BA95], 17.06.1926, 2 exx., leg. FK, coll. MGB; Ruda Śląska [CA47], 5.05.2000, 2 exx., leg. et coll. JG, 6.06.2010, leg. et coll. JG; Ruda Śląska-Wirek [CA47], 17.05.2001, 2 exx., leg. et coll. JG; Strzyżowice [CA68], 18.05.2002, 2 exx., leg. et coll. JG; Zbrostawice [CA48], 11.06.1926, leg. FK, coll. MGB.

Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków [DA24], 20.07.1969, 3 exx., leg. TS, coll. MGB.

Roztocze: Florjanka [FB40]: 6.10.1905, leg. FF, coll. MGB; 21.10.1906, leg. FF, coll. MGB.

W Polsce gatunek rozmieszczony na całym jej obszarze, względnie częsty, zwłaszcza w niewielkich zbiornikach o gliniastym podłożu.

Helophorus (Helophorus) aequalis THOMSON, 1868

***Śląsk Górny:** Bobrek Dolny [CA74], starorzeczka Wisły, 24.05.2014, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Gatunek opisany w drugiej połowie XIX wieku, następnie ze względu na duże podobieństwo do pokrewnego *H. aquaticus*, długo traktowany był jako jego synonim. Dopiero pod koniec XX w. ANGUS (1982) udowodnił, że jest to oddzielny gatunek. W Polsce znany z pięciu krain: Pobrzeża Bałtyku, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Śląska Dolnego i Roztocza na podstawie starych danych z przełomu XIX i XX wieku (BURAKOWSKI *et al.* 2000) oraz z kolejnych trzech krain na podstawie danych współczesnych: Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (ANGUS 1982), Pojezierza Mazurskiego (PAKULNICKA *et al.* 1998, PAKULNICKA & BARTNIK 1999, PAKULNICKA 2003, 2008, PAKULNICKA & BIESIADKA 2011) oraz Puszczy Białowieskiej (BUCZYŃSKI & PRZEWOŹNY 2006).

Helophorus (Helophorus) aquaticus (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: Kąty Rybackie [CF82], na plaży, 2.05.2015, leg. et coll. CG; Kołobrzeg [WA30], solniska k. Budzistowa, 29.09.2015, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Pojezierze Pomorskie: Częstocin [CF10], 25.04.2015, 5 exx., leg. et coll. CG; Szpon [CF10], 26.04.2015, 3 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Bogaczów [WT14], 51°52'46"N 15°14'33"E, kałuża na drodze w borze sosnowym, 5.06.2016, 23 exx., leg. et coll. CG; Lubiatów [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, 8 exx., leg. et coll. CG; Nowa Sól [WT45], starorzeczka Odry, 24.06.2001, leg. et coll. CG; 4.07.2001, 4 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Bielany [DC99], 17.06.1889, leg. WM, coll. MGB; Świder [EC17], 20.06.1900, leg. WM, coll. MGB; 6.07.1899, leg. WM, coll. MGB; Urle [ED41], 16.06.1909, leg. WM, coll. MGB; Warszawa [EC08], 10.05.1904, 7 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Natolin [EC08], 24.05.1883, leg. WM, coll. MGB; 5.05.1888, leg. WM, coll. MGB; 22.06.1888, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; 24.04.1893, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; 20.06.1895, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Wawer [EC18], 15.05.1902, 2 exx., leg. WM, coll. MGB.

Podlasie: Kleszczele [FD52], strumień w lesie, 5.05.2012, 10 exx., leg. et coll. CG.

Śląsk Górny: Brynek [CA39], 29.08.2000, leg. HS, coll. CG; Brzezinka [CA74], 7.04.1936, leg. KK, coll. MGB; Bytom [CA57], 22.04.1911, 3 exx., leg. G, coll. MGB; 4.08.1931, leg. FK, coll. MGB; 4.08.1934, leg. FK, coll. MGB; 6.07.1944, leg. FK, coll. MGB; Dąbrowa Górnicza [CA77], 2.11.1936, leg. KS, coll. MGB; Katowice [CA56], śródleśny zarastający płytki staw, 24.06.2010, leg. et coll. CG; Miedary [CA49], 22.05.2011, leg. et coll. CG; Mikołów [CA46], zalane łąki, 14.06.2009, 10 exx., leg. et coll. CG; 20.05.2010, 6 exx., leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 33 exx., leg. et coll. CG; zalane łąki, 19.04.2010, 5 exx., leg. et coll. CG; zalane łąki, 23.04.2010, leg. et coll. CG; zalane łąki, 20.05.2010, 16 exx., leg. et coll. CG; Potępa [CB30], starorzecze Małej Panwi, 5.05.2013, leg. et coll. CG; Racibórz [BA95], 17.06.1926, 2 exx., leg. FK, coll. MGB; Ruda Śląska [CA46], 6.06.1998, leg. et coll. CG; na światło, 29.06.1998, leg. et coll. CG; Tworóg [CB30], 27.06.1938, leg. HN, coll. MGB; Zabrze [CA47], 03.1921, coll. MGB; Zbrostawice [CA48], 20.06.1925, 4 exx., leg. HN, coll. MGB; Ziajki [CA84], starorzeczka Wisły, 24.05.2014, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Konopiska [CB52], 31.05.1998, leg. TK, coll. JG; 4.07.1999, leg. TK, coll. CG; 5.07.1999, 2 exx., leg. TK, coll. CG; 24.07.1999, leg. TK, coll. CG.

Wyżyna Małopolska: Zdanowice [DB41], zalane łąki, 11.03.2014, 2 exx., leg. et coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Ignatów-Kolonia [FB86], rów melioracyjny, 1.05.2014, 1 ♂, leg. et coll. CG; Pławanice Las [FB86], Torfowisko Rozkosz, 1.05.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG; Ruda [FB88], 29.04.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG.

Nizina Sandomierska: Dębica [EA34], 17.03.2012, leg. et coll. AT; 23.03.2012, leg. et coll. AT; Stasiówka [EA34], Wolica oddz. 36c, 12.04.2007, leg. et coll. AT.

Beskid Zachodni: Babiogórski Park Narodowy, Stonów [CV99], pułapka feromonowa, 20.06.1998, leg. et coll. StS; Istebna [CV49], drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 24.04.2016, 2 ♂♂, leg. et coll. CG; ok. 600 m n.p.m., kałuże na drodze polnej, 10.04.2011, leg. et coll. CG.

*Kotlina Nowotarska: Jabłonka Orawska „Suchy Bór”, 1.05.1987, leg. AA, coll. RK; Nowy Targ [DV28], Czarny Dunajec, 15.06.2009, 2 exx., leg. et coll. CG.

Beskid Wschodni: Polichty [DA91], 05.1999, 3 exx., leg. et coll. AT; 13.04.2000, leg. et coll. AT; Węgiełka [FA12], 5.04.1969, leg. TS, coll. MGB.

*Bieszczady: Jabłonki [EV95], 8.07.1957, leg. TS, coll. MGB.

*Pieniny: Grywałd [DV57], potok Kraśnica, 14.06.2009, 10 exx., leg. et coll. CG; Sromowce Niżne [DV57], starorzecze Dunajca, 17.06.2009, 8 exx., leg. et coll. CG; 20.06.2009, 2 exx., leg. et coll. CG.

Tatry: Tatry, 10.1963, leg. TS, coll. MGB.

Gatunek o zasięgu eurosyberyjskim, jeden z najpospolitszych w Polsce spośród przedstawicieli całej rodziny. Obecnie wykazany jest już ze wszystkich krain za wyjątkiem Wzgórz Trzebnickich.

Helophorus (Helophorus) grandis ILLIGER, 1798

Pobrzeże Bałtyku: Sarbinowo [XA57], 18.04-5.05.2001, leg. AKG, coll. JG.

Pojezierze Pomorskie: Częstocin [CF10], 25.04.2015, 2 exx., leg. et coll. CG; Szpon [CF10], 26.04.2015, 2 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nowa Sól [WT45], starorzecza Odry, 4.07.2001, leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Szadurka, 1886, 5 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa [EC08], 19.10.1889, leg. WM, coll. MGB; 4.05.1892, leg. WM, coll. MGB; 10.05.1904, 7 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Fort Śliwicki [EC08], 6.04.1893, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Natolin [EC08], 22.06.1889, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 9.05.1892, 5 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 5.04.1892, 2 exx., leg. WM, coll. MGB.

*Podlasie: Kleszczel [FD52], strumień w lesie, 5.05.2012, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Śląsk Dolny: Ligota Wielka [XR49], 06.1905, leg. ED, coll. MGB.

Śląsk Górny: Bytom [CA57], 22.04.1911, 2 exx., leg. G, coll. MGB; Gliwice-Labędy [CA37], 27.03.1928, leg. HN, coll. MGB; Mikołów, Fiołkowa Góra [CA46], kałuże na polu, 18.04.2013, 4 exx., leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], zalane łąki, 17.04.2010, 22 exx., leg. et coll. CG; zalane łąki, 18.04.2013, leg. et coll. CG; zalane łąki, 19.04.2010, 6 exx., leg. et coll. CG; rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 3 ♂♂, leg. et coll. CG; zalane łąki, 23.04.2010, 10 exx., leg. et coll. CG; zalane łąki, 20.05.2010, 7 exx., leg. et coll. CG; Racibórz [BA95], Odra, 29.8.1938, leg. HN, coll. MGB.

*Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Konopiska [CB52], rów melioracyjny, w szczątkach roślinnych, 16.04.2002, leg. TK, coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Ignatów-Kolonia [FB86], rów melioracyjny, 28.04.2014, 1 ♂, leg. et coll. CG; Ruda [FB88], dystroficzny zbiornik, 29.04.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG.

***Beskid Zachodni:** Dolina Czarnej Wiselki [CV59], 29.05.2005, leg. et coll. JG.

***Pieniny:** Frydman [DV47], starorzeczka Białki, 20.06.2013, 2 ♀♀, leg. et coll. CG.

Gatunek dawniej uważany za rzadki (BURAKOWSKI *et al.* 1976), jednak w ostatnich latach wielokrotnie był wykazywany z całego obszaru Polski (BIESIADKA 1991, CZACHOROWSKI *et al.* 1993, BIDAS & PRZEWOŻNY 2003, PAKULNICKA 2003, 2008, PRZEWOŻNY & BUCZYŃSKI 2003, BOROWSKI *et al.* 2004, PRZEWOŻNY 2004a, ZAWAL *et al.* 2004, BUCZYŃSKI & KOWALIK 2005, NIJBOER *et al.* 2006, PRZEWOŻNY *et al.* 2006, BUCZYŃSKI & PRZEWOŻNY 2006, 2009, BUCZYŃSKI *et al.* 2007, BUCZYŃSKI *et al.* 2009, PRZEWOŻNY *et al.* 2012, BUCZYŃSKI *et al.* 2012, GREŃ *et al.* 2017). Prezentowane powyżej dane również potwierdzają, że jest to gatunek dość często spotykany i obecnie stwierdzony został już w 18. krainach.

Helophorus (Kyphohelophorus) tuberculatus GYLLENHAL, 1808

Pobrzeże Bałtyku: Jastrzębia Góra, distr. Gdańsk [CF27], 25.05-16.06.1991, leg. PW, coll. TG.

Nizina Mazowiecka: Warszawa-Fort Śliwicki [EC08], 27.06.1894, 2 exx., leg. WM, coll. MGB.

Śląsk Górny: Chełmek [CA75], 13.09.1901, 5 exx., leg. WM, coll. MGB.

Szeroko rozmieszczony gatunek holarktyczny, w Polsce bardzo rzadki i wszędzie nieliczny. Wykazany tylko z 9 krain, zazwyczaj na podstawie danych, sprzed co najmniej sześćdziesięciu i więcej lat (BURAKOWSKI *et al.* 1976). W ostatnich latach podawany z Podlasia (PRZEWOŻNY & LASOŃ 2003), Wyżyny Lubelskiej (BUCZYŃSKI *et al.* 2003), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (PRZEWOŻNY 2004a) i Puszczy Białowieskiej (GREŃ *et al.* 2017). Związany jest z torfowiskami i w przeciwieństwie do innych gatunków z rodzaju *Helophorus* (poza podrodzajem *Empleurus*) żyje nie bezpośrednio w wodzie, lecz wśród kępek torfowców.

Helophorus (Rhopalohelophorus) arvenicus MULSANT, 1846

Pobrzeże Bałtyku: Powiat sławieński, 07.1943, leg. HN, coll. MGB.

***Nizina Mazowiecka:** Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, 3 exx., leg. WM, coll. MGB.

***Śląsk Górny:** Mikołów [CA46], zalane łąki, 8.06.2009, leg. et coll. CG; 14.06.2009, 2 exx., leg. et coll. CG; Potępa [CB30], starorzeczka Małej Panwi, 5.05.2013, leg. et coll. CG.

Beskid Zachodni: Brenna [CA41], rzeka Brennica, 7.08.2011, 31 exx., leg. et coll. CG; Milówka [CV69], rzeka Soła, 23.08.2008, 5 exx., leg. et coll. CG; 24.06.2009, 22 exx., leg. et coll. CG; 8.08.2010, leg. et coll. CG; Roztoka ad Tarnów, 2.05.1987, leg. et coll. RK; Wiśla [CA40], w rzece Wiśle, 14.08.2009, leg. et coll. CG.

Pieniny: Sromowce Niżne [DV57], starorzeczka Dunajca, 17.06.2009, leg. et coll. CG.

Gatunek notowany z większości krajów europejskich oraz azjatyckiej części Turcji. W Polsce rzadki, w rejonach górskich i podgórskich częstszy. Występuje głównie w czystych, wartkich strumieniach o piaszczystym i piaszczysto-żwirowym dnie.

Helophorus (Rhopalohelophorus) asperatus REY, 1885

***Śląsk Górny**: Brynek [CA39], 31.03.2011, leg. et coll. HS; Bytom [CA48], 23.05.1943, leg. FK, coll. MGB; Bytom [CA57], 4.08.1934, leg. FK, coll. MGB; Mikołów [CA46], Fiołkowa Góra, 18.04.2013, 2 exx., leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], zalane łąki, 17.04.2010, 7 exx., leg. et coll. CG; 19.04.2010, 14 exx., leg. et coll. CG; 23.04.2010, 10 exx., leg. et coll. CG; 20.05.2010, 6 exx., leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, leg. et coll. CG; Paruszowiec [CA25], 13.06.1910, leg. CS, coll. MGB; 15.07.1910, leg. CS, coll. MGB; Potępa [CB30], starorzecze Małej Panwi, 5.05.2013, leg. et coll. CG.

***Wyżyna Małopolska**: Zdanowice [DB41], zalane łąki, 11.03.2014, leg. et coll. CG.

***Beskid Zachodni**: Ustroń [CA40], 25.04.1997, leg. et coll. TG.

***Bieszczady**: Jabłonki [EV95], 5.06.1957, 2 exx., leg. TS, coll. MGB.

Gatunek środkowoeuropejski o stosunkowo niewielkim obszarze występowania. W Polsce rzadki i nieliczny. Do chwili obecnej znany był tylko z pięciu krain: Niziny Mazowieckiej, Śląska Dolnego, Gór Świętokrzyskich, Roztocza i Sudetów Wschodnich (BURAKOWSKI *et al.* 1976, GALEWSKI 1990, BIDAS & PRZEWOŹNY 2003, PRZEWOŹNY 2004a, BUCZYŃSKI & PRZEWOŹNY 2006).

Helophorus (Rhopalohelophorus) brevipalpis BEDEL, 1881

Pobrzeże Bałtyku: Rokitnica [CF41], 27.10.1928, 6 exx., leg. JK, coll. MGB.

***Nizina Mazowiecka**: Bielany [DC99], 17.08.1888, leg. WM, coll. MGB; 7.06.1889, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; Jabłonna [DD90], 14.05.1893, leg. TS, coll. MGB; Struga [EC09], 12.05.1891, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa [EC08], 4.06.1892, leg. WM, coll. MGB; 6.06.1892, leg. WM, coll. MGB; 26.06.1892, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 26.06.1896, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Natolin [EC08], 29.05.1888, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 24.05.1892, leg. WM, coll. MGB.

Podlasie: Jabłoń [FC43], 8.06.1893, 2 exx., leg. WM, coll. MGB.

***Śląsk Dolny**: Ligota Wielka [XR49], 04.1899, leg. ED, coll. MGB; 9.06.1922, leg. ED, coll. MGB; 06.1922, leg. ED, coll. MGB; Żagań [WT21], 13.07.1991, leg. et coll. CG; Żarów [XS04], 07.1941, coll. MGB.

***Śląsk Górny**: Bytom [CA57], 24.04.1912, leg. G, coll. MGB; 1.05.1926, leg. FK, coll. MGB; 9.10.1937, leg. FK, coll. MGB; Ćwiklice [CA54], na światło, 15.07.1994, 2 exx., leg. et coll. JG; Dąbrowa Górnicza [CA77], 10.04.1936, leg. KS, coll. MGB; Gliwice-Łabędy [CA37], 6.04.1928, leg. HN, coll. MGB; Kamieniec [CA38], 9.02.1938, leg. HN, coll. MGB; Katowice-Murcki [CA56], 18.06.1936, leg. FK, coll. MGB; Kobiór [CA54], na światło, 17.07.1993, 4 exx., leg. et coll. JG; Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, leg. et coll. CG; Mysłowice [CA66], 5.03.1939, 4 exx., leg. KS, coll. MGB; Pgrzebień k. Raciborza [CA04], 23.04.1931, leg. W, coll. MGB; Przechlebie [CA38], 15.07.1944, leg. FK, coll. MGB; Racibórz [BA95], 17.06.1926, leg. FK, coll. MGB; Zabrze [CA37], 9.08.1929, coll. MGB; Zbroslawice [CA48], kamieniołom, 20.06.1925, 2 exx., leg. HN, coll. MGB.

***Nizina Sandomierska**: Brzózka Królewska [EA96], na światło, 15.07.1997, leg. TB, coll. CG.

Beskid Zachodni: Dębowiec [CA31], 13.07.1996, 2 exx., leg. et coll. CG; Istebna

[CV49], w kałuży na drodze polnej ok. 600 m n.p.m., 1.05.2006, 3 exx., leg. et coll. CG; w kałuży na drodze polnej ok. 600 m n.p.m., 8.05.2010, 7 exx., leg. et coll. CG; drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 10.07.2010, leg. et coll. CG; 27.07.2013, leg. et coll. CG; na światło, 17.07.2015, leg. et coll. CG; drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 24.04.2016, leg. et coll. CG; Miłówka [CV69], rzeka Soła, wśród kamieni porośniętych glonami nitkowatymi, 24.06.2009, leg. et coll. CG; Skawica Zemlikowo [DA00], 6.07.2008, leg. PS, coll. StS; pola ponad wsią, 7.06.2013, leg. PS, coll. StS.

***Kotlina Nowotarska**: Jabłonka [DV08], 11.04.1987, leg. AA, coll. RK; Ludźmierz [DV28], 7.07.2001, 40 exx., leg. TB, coll. CG.

Beskid Wschodni: Barwinek [EV47], 1.07.1996, leg. et coll. JG; 2.07.1996, leg. et coll. JG; Rybotycze [FA10], 19.06.2013, leg. et coll. CG.

***Tatry**: Tatry 22.10.1963, leg. TS, coll. MGB.

Gatunek o bardzo dużym zasięgu euro-azjatyckim, jednocześnie pospolity i często bardzo liczny. Bardzo zmienny pod względem ubarwienia i rozmiarów ciała. W Polsce znany z całego obszaru, zarówno w górach, jak i na nizinach.

Helophorus (Rhopalohelophorus) croaticus KUWERT, 1886

Podlasie: Kózki [FD20], rzeka Bug, 28.04.2012, 2 ♂♂, leg. et coll. CG.

***Beskid Zachodni**: Roztoka ad Tarnów, 2.05.1987, leg. et coll. RK.

Gatunek znany z południowo-wschodniej i środkowej Europy oraz azjatyckiej części Turcji i Rosji. Przez Polskę prawdopodobnie przebiega północna granica jego zasięgu. Dotąd znany był tylko z Podlasia (PRZEWOŹNY *et al.* 2006, BUCZYŃSKI & PRZEWOŹNY 2006) i Śląska Dolnego (BURAKOWSKI *et al.* 1976).

Helophorus (Rhopalohelophorus) discrepans REY, 1885

***Wyżyna Lubelska**: Ruda [FB88], 29.04.2014, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Rozmieszczenie tego gatunku rozciąga się od północnej Afryki poprzez południową i środkową Europę po Azję. W Polsce znany tylko z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Puszczy Białowieskiej i Sudetów Wschodnich (BURAKOWSKI *et al.* 1976, PRZEWOŹNY *et al.* 2012, GREŃ *et al.* 2017).

Helophorus (Rhopalohelophorus) dorsalis (MARSHAM, 1802)

Podlasie: Szuminka [FC71], rzeka Bug, 17.07.2007, leg. PB, coll. CG.

W Polsce rzadko i pojedynczo poławiany na całym jej obszarze, od północy po góry.

Helophorus (Rhopalohelophorus) flavipes FABRICIUS, 1792

Pobrzeże Bałtyku: Międzyzdroje, Wyspa Wolin [VV67], 6.07.1997, leg. et coll. CG; Sarbinowo [XA57], 18.04-5.05.2001, 18 exx. leg. AKG, coll. JG.

Pojezierze Pomorskie: Częstocin [CF10], 25.04.2015, 6 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Bogaczów [WT14], 51°52'46"N 15°14'33"E, kałuża na drodze w borze sosnowym, 5.06.2016, 3 exx., leg. et coll. CG; Lubiaków [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, 2 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Jabłonna [DD90], 5.06.1957, leg. TS, coll. MGB; Struga [EC09], 1.06.1892, leg. WM, coll. MGB; Świder [EC17], 11.07.1903, leg. WM, coll. MGB; Urle [ED41], 20.03.1905, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, leg. WM, coll. MGB; 24.05.1892, leg. WM, coll. MGB; Sękocin Stary ad Nadarzyn [DC97], 7.04.2016, 1 ♂, leg. RK, coll. CG.

Podlasie: Kleszczele [FD52], strumień w lesie, 5.05.2012, 10 exx., leg. et coll. CG.

Śląsk Dolny: Żagań [WT21], 13.07.1991, leg. et coll. CG.

Śląsk Górny: Brynek [CA39], 28.09.1999, 2 exx., leg. HS, coll. CG; 9.09.2003, leg. HS, coll. CG; 22.05.2010, leg. HS, coll. CG; 14.04.2016, leg. et coll. HS, Bytom [CA57], 30.04.1926, leg. FK, coll. MGB; 23.05.1943, 3 exx., leg. FK, coll. MGB; 4.08.1934, leg. FK, coll. MGB; 13.05.1985, leg. HD, coll. MGB; Dąbrowa Górnicza [CA77], 06.1936, 4 exx., leg. KS, coll. MGB; Katowice [CA56], kałuża na drodze leśnej, 13.05.2013, 4 exx., leg. et coll. CG; Miedary [CA49], 22.05.2011, 2 exx., leg. et coll. CG; Mikołów [CA46], zalane łąki, 20.05.2010, 47 exx., leg. et coll. CG; kałuża na łące, 22.04.2014, 30 exx., leg. et coll. CG; Mikołów-Mokre [CA46], Fiołkowa Góra, 13.04.2010, leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], zalane łąki, 17.04.2010, 21 exx., leg. et coll. CG; 19.04.2010, 30 exx., leg. et coll. CG; 20.05.2010, 13 exx. leg. et coll. CG; 18.04.2013, 3 exx., leg. et coll. CG; rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 11 exx., leg. et coll. CG; Mokre [CA46], 3.04.1999, leg. et coll. JG; Paruszowice [CA25], ?, leg. CS, coll. MGB; ?, leg. CS, coll. MGB; Potępa [CB30], starorzecze Małej Panwi, 5.05.2013, leg. et coll. CG; Przezchlebie [CA38], 13.06.1929, leg. FK, coll. MGB; Ruda Śląska [CA46], oddz. 39, Leśnictwo Panewnik, płytki zarośnięty staw, 8.07.2002, leg. et coll. CG; 12.07.2002, leg. et coll. CG; Ruda Śląska [CA47], ul. Szpitalna, 2.11.1997, leg. et coll. JG; Zabrze [CA37], 11.10.2010, leg. et coll. TG; Żędowice [CB20], bagno „Kolo”, 5.05.2013, 2 exx., leg. et coll. CG.

*Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Konopiska [CB52], 24.07.1994, leg. TK, coll. CG; 5.07.1999, 2 exx., leg. TK, coll. CG; rów melioracyjny, w szczątkach roślinnych, 16.04.2002, leg. TK, coll. CG; 15.08.2002, leg. TK, coll. CG; rów melioracyjny, w szczątkach roślinnych, 1.09.2002, leg. et coll. CG.

Wyżyna Małopolska: Spalski Park Krajobrazowy [DC31], 12-13.05.1999, leg. RD, coll. MGB; Żytkowice [EC30], 7.09.2012, leg. et coll. CG.

Nizina Sandomierska: Borowa [EA24], 24.03.2012, 3 exx., leg. et coll. AT; Braciejowa [EA34], przydrożny rów, 11.05.2007, leg. et coll. AT; Dębica [EA34], w locie, 28.04.2009, leg. et coll. AT; 20.04.2011, leg. et coll. AT; 23.03.2012, 2 exx., leg. et coll. AT; Dębica [EA34], Wolica oddz. 38c, 24.03.2010, leg. et coll. AT; Stasiówka [EA34], w locie, 26.03.2000, 2 exx., leg. et coll. AT; Stobierna [EA34], młaka, 28.04.2007, leg. et coll. AT; Zawada [EA34], 28.04.2007, leg. et coll. AT.

Beskid Zachodni: Babiogórski Park Narodowy, oddz. 115, pułapka feromonowa, 21.05.1998, leg. et coll. StS; Babiogórski Park Narodowy, oddz. 37a, pułapka feromonowa, 4.06.2005, leg. et coll. StS; Barania Góra [CV59], ok. 920 m n.p.m., kałuża na zrębie (nasłoneczniona), 26.04.2010, 7 exx., leg. et coll. CG; Beskid Żywiecki, Wielka Czantoria [CV57], źródło, 6.10.2012, 2 exx., leg. et coll. CG; Istebna [CV49], drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 10.07.2010, leg. et coll. CG; 9.04.2016, 2 exx., leg. et coll. CG; 24.04.2016, 3 exx., leg. et coll. CG; w kałuży na drodze

polnej ok. 600 m n.p.m., 26.05.2005, 11 exx., leg. et coll. CG; 1.05.2006, 10 exx., leg. et coll. CG; 18.06.2006, leg. et coll. CG; 20.07.2006, 12 exx., leg. et coll. CG; 8.05.2010, 18 exx., leg. et coll. CG; 10.04.2011, 19 exx., leg. et coll. CG; na światło, 17.07.2015, leg. et coll. CG; Magurka Wiślana [CV59], ok. 1000 m n.p.m., młaki torfowiskowe, 21.09.2008, 9 exx. leg. et coll. CG; kałuża na drodze, 21.09.2008, 9 exx. leg. et coll. CG; Malinowska Skała [CA50], młaka źródłiskowa, 3.04.2016, leg. et coll. CG; Skawica Zemlikowo [DA00], 6.07.2008, 6 exx., leg. PS, coll. StS; 23.05.2010, leg. PS, coll. StS.

Kotlina Nowotarska: Jabłonka [DV08], 11.04.1987, leg. AA, coll. RK.

Beskid Wschodni: Polichty [DA91], 13.04.2000, 5 exx., leg. AT, coll. CG; Rybotycze [FA10], 19.06.2013, 106 exx., leg. et coll. CG.

*Pieniny: Dębno/Frydman [DV47], dolina Białki, 13.10.2011, 27 exx., leg. et coll. CG; Frydman [DV47], starorzecza Białki, 20.06.2013, leg. et coll. CG.

Tatry: Dolina Pięciu Stawów Polskich, Tatry [DV25], 27.07.2016, 4 exx., leg. et coll. CG; Hala Gąsienicowa [DV25], 14.07.1902, 3 exx., leg. WM, coll. MGB; Tatry [DV25], 9.09.2005, leg. et coll. CG.

Bardzo pospolity gatunek w całej Europie. Uwzględniając powyższe dane, niewykazany w Polsce jeszcze tylko z Wzgórz Trzebnickich i Sudetów Wschodnich.

Helophorus (Rhopalohelophorus) glacialis VILLA, 1883

Beskid Zachodni: Babia Góra [CV99], 30.06.?, 3 exx., leg. ?, coll. MGB.

Europejski gatunek borealno-górski. W Polsce znany tylko z Sudetów, Babiej Góry i Tatr (BURAKOWSKI *et al.* 1976).

Helophorus (Rhopalohelophorus) granularis (LINNAEUS, 1761)

Pobrzeże Bałtyku: Kołobrzeg [WA40], Solne Bagno, 21.09.2015, 3 exx., leg. et coll. CG; Kołobrzeg [WA30], solniska k. Budzistowa, 29.09.2015, leg. et coll. CG; Międzyzdroje, Wyspa Wolin [VV67], 6.07.1997, leg. et coll. CG; Sarbinowo [XA57], 18.04-5.05.2001, 4 exx., leg. AKG, coll. JG; Świnoujście [VV57], 6.07.1997, leg. et coll. CG.

Pojezierze Pomorskie: Częstocin [CF10], 25.04.2015, 22 exx., leg. et coll. CG; Szpon [CF10], 26.04.2015, leg. et coll. CG; Sztolfowa Huta [CF10], 26.04.2015, 2 exx., leg. et coll. CG.

Pojezierze Mazurskie: Pisz, Puszcza Piska [EE53], okolice rezerwatu przyrody Szast, 17-26.07.2014, leg. TG, coll. CG; Puszcza Piska [EE53], 17-26.07.2014, leg. et coll. TG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lubiatów [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, 30 exx., leg. et coll. CG; Nowa Sól [WT45], 28.06.1997, leg. et coll. CG; starorzecza Odry, 4.07.2001, 4 exx., leg. et coll. CG; starorzecza Odry w grądzie, na dnie liście, 23.04.2005, leg. et coll. CG.

*Nizina Mazowiecka: Bielany [DC99], 17.09.1888, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 14.06.1889, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 2.07.1893, leg. WM, coll. MGB; 26.09.1901, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; Jabłonna [DD90], 14.05.1893, leg. TS, coll. MGB; 13.06.1893, leg. TS, coll. MGB; Świder [EC17], 4.07.1902, leg. WM, coll. MGB; Warszawa [EC08], 16.05.1892, leg. WM, coll. MGB; 4.06.1892, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; 26.06.1892, 9 exx. leg. WM, coll. MGB; 3.05.1895, leg. WM, coll. MGB; 10.05.1904, leg. WM, coll. MGB;

Warszawa-Zawady [EC08], riverbank Wisła, 2.08.2014, 5 exx., leg. et coll. TG; Warszawa-Natolin [EC08], 22.06.1888, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 9.05.1892, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, leg. WM, coll. MGB; 12.10.1889, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 19.08.1891, leg. WM, coll. MGB; 12.10.1891, leg. WM, coll. MGB; 20.10.1891, leg. WM, coll. MGB; 24.05.1892, 6 exx., leg. WM, coll. MGB; 5.09.1892, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saski Ogród [EC08], 30.03.1911, leg. WM, coll. MGB.

Podlasie: Jabłoń [FC43], 8.06.1893, 12 exx., leg. WM, coll. MGB; Kleszczele [FD52], strumień w lesie, 5.05.2012, 3 exx., leg. et coll. CG; Kózki [FD20], rzeka Bug, 28.04.2012, 2 exx., leg. et coll. CG; 8.09.2016, leg. et coll. CG; Mielnik [FD30], 52°20'N 23°01'E, 14.07.2014, leg. et coll. TG.

Puszcza Białowieska: Gruszki [FD85], 22.07.1986, leg. et coll. RK; Nowosady [FD75], Bagna Derlicz, 6.09.2016, 5 exx., leg. et coll. CG; Puszcza Białowieska, oddz. 131 [FD95], 07.1995, leg. et coll. JG.

Śląsk Dolny: Kamieniec Ząbkowicki [XR39], 12.04.1929, 2 exx., leg. HN, coll. MGB; Ligota Wielka [XR49], 04.1899, 2 exx., leg. ED, coll. MGB; 8.06.1922, leg. ED, coll. MGB; 5.06.1926, 2 exx., leg. ED, coll. MGB; Żagań [WT21], 13.07.1994, leg. et coll. CG; 19.08.1995, 11 exx., leg. et coll. CG.

Śląsk Górny: Bobrek Dolny [CA74], starorzeczka Wisły, 24.05.2014, leg. et coll. CG; Borowa Wieś [CA46], piaskownia, 26.09.2012, leg. et coll. CG; Brynek [CA39], 5.04.2007, leg. HS, coll. CG; 12.08.1998, leg. TB, coll. CG; 22.08.1999, leg. et coll. JG; 20.07.2010, 11 exx., leg. HS, coll. CG; 31.03.2011, 4 exx., leg. et coll. HS; 6.08.2012, leg. et coll. HS; 4.08.2013, leg. et coll. HS; 8.08.2013, 3 exx., leg. et coll. HS; 15.08.2013, leg. et coll. HS; odłów na światło, 22.07.2015, 2 exx., leg. et coll. HS; 11.08.2015, leg. et coll. HS; 13.08.2015, leg. et coll. HS; 3.07.2015, 2 exx., leg. et coll. HS; 22.07.2014, 7 exx., leg. et coll. HS; 16.07.2014, leg. et coll. HS; 26.07.2014, leg. et coll. HS; 3.08.2014, leg. et coll. HS; 9.08.2014, leg. et coll. HS; Bytom [CA48], rezerwat przyrody Segiet, 21.09.2010, leg. et coll. CG; Bytom [CA57], 9.09.1928, leg. FK, coll. MGB; 13.03.1934, leg. FK, coll. MGB; 10.05.1938, leg. FK, coll. MGB; 16.05.1938, 8 exx., leg. FK, coll. MGB; 23.04.1943, 2 exx., leg. FK, coll. MGB; 23.05.1943, 3 exx., leg. FK, coll. MGB; Czarnocin [CA09], 16.08.1998, leg. et coll. JG; Grabówka [CA07], zbiorniki wodne w kopalni piasku, 24.07.1998, 4 exx., leg. et coll. CG; 20.09.2009, 3 exx., leg. et coll. CG; 14.07.2010, leg. et coll. HS; 22.05.2010, 3 exx., leg. et coll. CG; Kalety [CB40], na światło, 5.07.2015, leg. et coll. HS; Kamieniec [CA38], 7.03.1999, leg. et coll. JG; Katowice [CA66], zagłębienie wypełnione okresowo wodą w grądzie, 3.04.2005, leg. et coll. CG; Katowice [CA56], kałuża na drodze leśnej, 13.05.2013, leg. et coll. CG; Lasy Borowskie [CA47], na światło, 29.07.2005, 4 exx., leg. et coll. JG; Lasy Kobiórskie [CA45], 11.07.1995, 5 exx., leg. et coll. JG; Lasy Pszczyńskie, Świerczyniec, Dąbrowice [CA64], na światło, 1.07.1995, 3 exx., leg. GC, coll. JG; Lubieszów [CA07], piaskownia, 12.08.2010, 2 exx., leg. et coll. CG; rezerwat przyrody Łęczczok k. Raciborza [CA05], 31.10.1937, leg. HN, coll. MGB; 23.06.2011, 2 exx., leg. et coll. TG; Mętków [CA84], starorzeczka Wisły, 20.07.2014, leg. et coll. CG; Miedary [CA49], 22.05.2011, 2 exx., leg. et coll. CG; Mikołów [CA46], w kałuży o gliniastym dnie z kępami traw w kamieniołomie, 9.10.2005, leg. et coll. CG; zalane łąki, 14.06.2009, leg. et coll. CG; kałuża na łące, 22.04.2014, 105 exx., leg. et coll. CG; Mikołów [CA46], Fiołkowa Góra, 18.04.2013, leg. et coll. CG; Mikołów-Mokre [CA46], Fiołkowa Góra, 13.04.2010, 5 exx., leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], zalane łąki, 17.04.2010, 55 exx., leg. et coll. CG; 19.04.2010, 56 exx., leg. et coll. CG; 20.05.2010, 54 exx., leg. et coll. CG; rów melioracyjny

w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 3 exx., leg. et coll. CG; Mysłówice [CA66], 5.03.1939, 2 exx., leg. KS, coll. MGB; Paruszowiec [CA25], 29.05.1910, leg. CS, coll. MGB; 13.07.1910, leg. CS, coll. MGB; Przezchlebie [CA38], 18.07.1926, leg. FK, coll. MGB; Pusta Kuźnica [CB30], 7.02.2004, leg. HS, coll. CG; Rokitnica [CA47], 12.03.1943, leg. FK, coll. MGB; Ruda Śląska [CA46], 28.04.1997, leg. et coll. CG; 5.08.1997, leg. et coll. CG; 19.05.1998, leg. et coll. CG; 25.04.2001, leg. et coll. CG; 15.05.2003, leg. et coll. CG; 1.07.2008, leg. et coll. CG; oddz. 39, Leśnictwo Panewnik, płytki zarosnięty staw, 10.08.2010, 10 exx., leg. et coll. CG; 8.07.2002, leg. et coll. CG; Taciszów [CA28], 21.11.1925, leg. HN, coll. MGB; Tychy [CA55], śródleśne bajoro, 27.06.2008, leg. et coll. CG; Zabrze [CA46], 11.08.2010, leg. et coll. CG; Zabrze [CA37], 9.08.1921, coll. MGB; 24.04.2011, 2 exx., leg. et coll. TG; 11.10.2010, leg. et coll. TG; Zabrzeg [CA42], rezerwat przyrody Rotuz, 26.06.2011, leg. et coll. CG; Ziajki [CA84], starorzecza Wisły, 24.05.2014, 2 exx., leg. et coll. CG; Żędowice [CB20], bagno „Koło”, 5.05.2013, 2 exx., leg. et coll. CG.

Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Konopiska [CB52], 24.07.1994, leg. TK, coll. CG; Kraków [DA24], Wisła, 20.07.1949, 3 exx., leg. TS, coll. MGB; Ojcowski Park Narodowy [DA16], 23.09.2000, leg. et coll. CG; Ojców [DA16], 24.06.1902, leg. WM, coll. MGB.

Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice [DA69], 29.07.1997, 3 exx., leg. et coll. JG; 15.08.2015, leg. et coll. JG; Zdanowice [DB41], zalane łąki, 11.03.2014, 16 exx., leg. et coll. CG; Żytkowice [EC30], piaskownia, 7.09.2012, leg. et coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Bagno Bubnów, Poleski Park Narodowy [FC49], 51°22'539"N 23°15'112"E 12.09.2011, 2 exx., leg. et coll. CG; Batorz-Kolonia [FB03], kamieniołom, 26.04.2014, leg. et coll. CG; Bytyń [FB86], starorzecza Bugu, 27.04.2014, 3 exx., leg. et coll. CG; Dorohusk [FB97], rów melioracyjny, 30.04.2014, 2 exx., leg. et coll. CG; Ignatów-Kolonia [FB86], rów melioracyjny, 28.04.2014, 5 exx., leg. et coll. CG; 1.05.2014, 2 exx., leg. et coll. CG; Łukówek Górny [FB78], 28.04.2014, 2 exx., leg. et coll. CG; Pławanice [FB86], torfowisko, 29.04.2014, leg. et coll. CG; Pławanice Las [FB86], Torfowisko Rozkosz, 30.04.2014, 15 exx., leg. et coll. CG; Ruda [FB88], 29.04.2014, leg. et coll. CG; dystroficzny zbiornik, 29.04.2014, 21 exx., leg. et coll. CG; starorzecze Uherki, 30.04.2014, leg. et coll. CG; Ruda-Kolonia [FB88], rów melioracyjny, 28.04.2014, leg. et coll. CG; Zawadówka [FB66], 26.04.2014, 3 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Sandomierska: Borowa [EA24], 17.03.2012, 2 exx., leg. et coll. AT; 24.03.2012, leg. et coll. AT; Brzoza Królewska [EA96], na światło, 26.06.1998, leg. TB, coll. CG; Stasiówka [EA34], 3.08.2004, leg. et coll. AT; 6-8.07.2016, 1 ♂, 1 ♀, leg. et coll. AT; Puszcza Niepołomska, 03.1948, leg. TS, coll. MGB.

Beskid Zachodni: Babiogórski Park Narodowy, oddz. 47, pułapka feromonowa, 17.04.2005, leg. et coll. StS; Cieszyn [CA21], Olza, 28.07.2012, 2 exx., leg. et coll. CG; Istebna [CV49], w kałuży na drodze polnej ok. 600 m n.p.m., 26.05.2005, 2 exx., leg. et coll. CG; w kałuży na drodze polnej ok. 600 m n.p.m., 1.05.2006, 2 exx., leg. et coll. CG; drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 10.04.2011, 2 exx., leg. et coll. CG; drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 24.04.2016, 1 ♂, leg. et coll. CG; Skawica Zemlikowo [DA00], 15.08.2009, leg. PS, coll. StS; Tenczynek [DA05], na światło, 29.04.2000, leg. et coll. CG; Ustroń [CA40], 25.04.1997, 3 exx., leg. et coll. TG; Zbydniów [DA52], na światło, 7.06.1993, leg. TB, coll. JG.

Beskid Wschodni: Dynów [EA81], 3.05.2013, 3 exx., leg. et coll. AT; Rybotyczne [FA10], 19.06.2013, leg. et coll. CG.

Pieniny: Dębno/Frydman [DV47], dolina Białki, 13.10.2011, 2 exx., leg. et coll. CG; Sromowce Wyżnie [DV57], starorzecza Dunajca, 13.10.2011, 2 exx., leg. et coll. CG.

Szeroko rozmieszczony gatunek eurosyberyjski. W Polsce jeden z najpospolitszych przedstawicieli rodziny, po uwzględnieniu powyższych danych nieznany jeszcze tylko z Wzgórz Trzebnickich i Kotliny Nowotarskiej.

Helophorus (Rhopalohelophorus) griseus HERBST, 1793

Pobrzeże Bałtyku: Międzyzdroje, Wyspa Wolin [VV67], 4.07.1997, leg. et coll. CG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lubiaków [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, 2 ♂♂, 2 ♀♀, leg. et coll. CG; Nowa Sól [WT45], 28.06.1997, 3 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Bielany [DC99], 17.06.1889, leg. WM, coll. MGB; 26.10.1901, leg. WM, coll. MGB; Jabłonna [DD90], 13.06.1893, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa [EC08], 26.06.1892, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 5.04.1892, 2 exx., leg. WM, coll. MGB.

Podlasie: Kózki [FD20], rzeka Bug, 28.04.2012, 1 ♀, leg. et coll. CG; 8.09.2016, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Puszcza Białowieża: Białowieża [FD85], 14.07.1995, leg. RD, coll. MGB.

Śląsk Dolny: Żagań [WT21], 7.07.1995, 1 ♀, leg. et coll. CG.

Śląsk Górny: Brynek [CA39], 9.06.1998, leg. et coll. CG; 19.07.2008, 1 ♀, leg. HS, coll. CG; 24.06.2009, 1 ♂, leg. HS, coll. CG; 17.08.2009, 1 ♀, leg. HS, coll. CG; Grabówka [CA07], zbiorniki wodne w kopalni piasku, 24.07.1998, 1 ♂, leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 3 exx., leg. et coll. CG; Ruda Śląska [CA46], na światło, 14.05.1997, leg. et coll. CG; 20.07.1998, 2 exx., leg. et coll. CG; Ruda Śląska-Kochłowice [CA55], 4.08.1997, leg. et coll. TG; Tworóg [CB30], 1.11.2003, leg. HS, coll. CG; Zabrzeg [CA42], rezerwat przyrody Rotuz, 26.06.2011, 1 ♀, leg. et coll. CG; Żędowice [CB20], bagno „Koło”, 5.05.2013, leg. et coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Batorz-Kolonia [FB03], kamieniołom, 26.04.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG; Dorohusk-Zamieście [FB97], piaskownia, 30.04.2014, 1 ♂, 1 ♀, leg. et coll. CG; Pławanice [FB86], torfowisko, 29.04.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG; Pławanice Las [FB86], Torfowisko Rozkosz, 1.05.2014, 1 ♂, 1 ♀, leg. et coll. CG.

Nizina Sandomierska: Brzózka Królewska [EA96], na światło, 15.07.1997, leg. TB, coll. CG.

*Beskid Zachodni: Dębowiec [CA31], 13.07.1996, 3 exx., leg. et coll. CG; Istebna [CV49], na światło, 17.07.2015, 1 ♀, leg. et coll. CG; Koniaków [CV59], Koczy Zamek, 8.06.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG; Ustroń [CA40], 25.04.1997, leg. et coll. TG; 22.08.1997, leg. et coll. TG.

*Bieszczady: Kalnica [FV04], na światło, 18.08.2001, 2 exx., leg. TB, coll. CG.

*Pieniny: Dębno/Frydman [DV47], dolina Białki, 13.10.2011, leg. et coll. CG.

Znany z całej Europy oraz azjatyckiej części Turcji. W Polsce dość pospolity, zarówno na nizinach, jak i w górach.

Helophorus (Rhopalohelophorus) longitarsis WOLLASTON, 1864

Śląsk Górny: Dąbrowa Górnicza [CA77], 10.05.1936, leg. KS, coll. MGB.

Gatunek zasiedla zachodnią, środkową i południowo-wschodnią Europę, północną

Afrykę oraz Turcję i Kazachstan. W Polsce wykazany z Pobrzeża Bałtyku, Śląska Dolnego, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej i Wyżyny Lubelskiej (BURAKOWSKI *et al.* 1976, BUCZYŃSKI & PRZEWOŹNY 2002, PRZEWOŹNY 2004b, BUCZYŃSKI & KOWALIK 2005, PRZEWOŹNY *et al.* 2006, BUCZYŃSKI & PRZEWOŹNY 2006). Z uwagi jednak na powszechne mylenie go głównie z *H. griseus* (rzadziej *H. minutus*) wcześniejsze dane należałoby zweryfikować, poprzez sprawdzenie poprawności oznaczenia, jeśli dostępny jest materiał dowodowy, lub też nowe dane faunistyczne.

Helophorus (Rhopalohelophorus) minutus FABRICIUS, 1775

Pobrzeże Bałtyku: Grzybowo [WA30], plaża, 25.09.2015, 1 ♂, leg. et coll. CG; Kołobrzeg [WA30], solniska k. Budzistowa, 29.09.2015, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Pojezierze Pomorskie: Częstocin [CF10], 25.04.2015, 1 ♀, leg. et coll. CG.

Pojezierze Mazurskie: Szeroki Bór Piski [EE44], nad jeziorem Jegocinek, 25.07.2014, leg. et coll. TG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Bogaczów [WT14], 51°52'46"N 15°14'33"E, kałuża na drodze w borze sosnowym, 5.06.2016, 1 ♀, leg. et coll. CG; Lubiatów [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, 1 ♂, 2 ♀♀, leg. et coll. CG; Nowa Sól [WT45], 28.06.1997, 4 exx., leg. et coll. CG; starorzeczka Odry, 4.07.2001, 6 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Bielany [DC99], 17.06.1889, leg. WM, coll. MGB; 2.07.1893, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; Jabłonna [DD90], 14.05.1893, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; Świder [EC17], 9.06.1902, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; Urle [ED41], 16.06.1909, leg. WM, coll. MGB; Warszawa [EC08], 26.06.1892, 7 exx., leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Fort Śliwicki [EC08], 22.04.1901, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; 29.04.1901, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Lazienki [EC08], 22.09.1903, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, leg. WM, coll. MGB; 19.08.1891, 2 exx., leg. WM, coll. MGB; 24.05.1892, 4 exx., leg. WM, coll. MGB; 15.06.1892, leg. WM, coll. MGB; Warszawa, Saski Ogród [EC08], 16.10.1902, leg. WM, coll. MGB.

Podlasie: Kleszczele [FD52], strumień w lesie, 5.05.2012, 1 ♀, leg. et coll. CG; Kózki [FD20], rzeka Bug, 28.04.2012, 2 ♂♂, 1 ♀, leg. et coll. CG; 8.09.2016, 16 exx., leg. et coll. CG; 8.09.2016, 3 ♂♂, leg. et coll. CG; Serpelice ad. Mielnik [FC39], 12.07.2014, 3 exx., leg. et coll. TG.

Śląsk Dolny: Golanka Dolna [WS97], na światło, 4.09.2011, 2 exx., leg. AB, coll. CG; Ligota Wielka [XR49], 4.08.1911, 2 exx., leg. ED, coll. MGB; 06.1912, leg. ED, coll. MGB; 06.1913, leg. ED, coll. MGB; Nowy Młyn [YR09], 25.05.1917, leg. MK, coll. MGB; Trzebień [WS49], 8.09.2012, leg. AB, coll. HS; Żagań [WT21], 13.07.1994, 1 ♂, leg. et coll. CG; 26.05.1995, leg. et coll. CG; 11.08.1995, leg. et coll. CG; 19.08.1995, 3 exx., leg. et coll. CG.

Śląsk Górny: Brynek [CA39], 9.09.2003, leg. HS, coll. CG; 24.06.2009, 2 ♂♂, leg. HS, coll. CG; 17.08.2009, 1 ♀, leg. HS, coll. CG; 12.07.2010, leg. HS, coll. CG; 20.07.2010, 2 ♀♀, 3 ♂♂, leg. HS, coll. CG; 31.03.2011, leg. et coll. HS; 6.08.2012, leg. et coll. HS; 27.07.2013, 2 exx., leg. et coll. HS; 4.08.2013, 1 ♂, leg. et coll. HS; 12.06.2015, leg. et coll. HS; 17.07.2015, 2 exx., leg. et coll. HS; 19.07.2015, leg. et coll. HS; 22.07.2015, leg. et coll. HS; 9.08.2015, leg. et coll. HS; 11.08.2015, leg. et coll. HS; Bytom [CA57], 6.01.1926, leg. FK, coll. MGB; 25.10.1927, leg. HN, coll. MGB; 23.05.1943, 5 exx., leg.

FK, coll. MGB; Dąbrowa Górnicza [CA77], 8.05.1936, leg. KS, coll. MGB; 11.05.1936, leg. KS, coll. MGB; Grabówka [CA07], zbiorniki wodne w kopalni piasku, 24.07.1998, leg. et coll. CG; Kalety [CB40], na światło, 5.07.2015, 2 exx., leg. et coll. HS; Lubieszów [CA07], piaskownia, 12.08.2010, 2 ♂♂, leg. et coll. CG; rezerwat przyrody Łęczczok k. Raciborza [CA05], 4.06.2011, leg. et coll. TG; 23.06.2011, 2 exx., leg. et coll. TG; Miedary [CA49], 22.05.2011, 2 ♀♀, leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 33 exx., leg. et coll. CG; zalane łąki, 17.04.2010, 36 exx., leg. et coll. CG; 19.04.2010, 46 exx., leg. et coll. CG; 20.05.2010, 23 exx., leg. et coll. CG; 20.05.2010, 3 ♂♂, leg. et coll. CG; 20.05.2010, leg. et coll. CG; 20.05.2010, 1 ♀, leg. et coll. CG; Mysłówice [CA66], 5.03.1939, 3 exx., leg. KS, coll. MGB; Ruda Śląska [CA46], na światło, 28.06.2001, leg. et coll. CG; oddz. 39, Leśnictwo Panewnik, płytki zarośnięty staw, 10.08.2010, 2 exx., leg. et coll. CG; Ruda Śląska-Bielszowice [CA47], 26.08.1930, leg. MK, coll. MGB; Żędowice [CB20], bagno „Koło”, 5.05.2013, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków [DA24], Wisła, 20.07.1949, 3 exx., leg. TS, coll. MGB.

Wyżyna Małopolska: Łódź Zoo [CC93], 09.1961, leg. AS, coll. MGB; Zdanowice [DB41], zalane łąki, 11.03.2014, 33 exx., leg. et coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Bagno Bubnów, Poleski Park Narodowy [FC49], 51°22'539"N 23°15'112"E, 12.09.2011, 1 ♀, leg. et coll. CG; Bytyń [FB86], starorzeczka Bugu, 27.04.2014, 3 ♀♀, 1 ♂, leg. et coll. CG; Dorohusk-Zamieście [FB97], piaskownia, 30.04.2014, 1 ♂, leg. et coll. CG; Ignatów-Kolonia [FB86], rów melioracyjny, 1.05.2014, 1 ♀, leg. et coll. CG; Pławanice Las [FB86], Torfowisko Rozkosz, 29.04.2014, 2 ♀♀, 2 ♂♂, leg. et coll. CG; 30.04.2014, 9 ♂♂, 11 ♀♀, leg. et coll. CG; 1.05.2014, 2 ♀♀, 1 ♂, 7 exx., leg. et coll. CG; Ruda [FB88], 29.04.2014, 4 ♀♀, 3 ♂♂, leg. et coll. CG.

Beskid Zachodni: Istebna [CV49], drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 10.04.2011, 1 ♂, leg. et coll. CG; 24.04.2016, 1 ♂, leg. et coll. CG; ok. 600 m n.p.m., kałuża na drodze u podnóża Bukowca, 1.05.2005, 1 ♀, leg. et coll. CG; ok. 600 m n.p.m., kałuża na drodze polnej, 10.04.2011, 1 ♂, leg. et coll. CG.

Pieniny: Dębno/Frydman [DV47], dolina Białki, 13.10.2011, 1 ♀, leg. et coll. CG.

Gatunek znany z całej Europy oraz azjatyckiej części Turcji i Izraela. W Polsce dawniej uznawany za rzadki (BURAKOWSKI *et al.* 1976, GALEWSKI 1990), jednak w świetle danych z ostatnich lat oraz badań własnych wynika, iż jest to jeden z najpospolitszych i jednocześnie najliczniejszych gatunków rodziny. Bardzo zmienny pod względem ubarwienia ciała, rozmiarów i intensywności granulacji przedplecza.

Helophorus (Rhopalohelophorus) montenegrinus KUWERT, 1885

***Śląsk Górny:** Katowice [CA56], kałuża na drodze leśnej, 13.05.2013, leg. et coll. CG; Mikołów [CA46], zalane łąki, 2 exx., 14.06.2009, leg. et coll. CG; Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, 6 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Sandomierska: Stasiówka [EA34], w locie, 26.03.2000, leg. et coll. AT.

Beskid Zachodni: Barania Góra [CV59], ok. 920 m n.p.m., kałuża na zrębie (nasłoneczniona), 26.04.2010, leg. et coll. CG; Istebna [CV49], w kałuży na drodze polnej ok. 600 m n.p.m., 1.05.2005, leg. et coll. CG; 20.07.2006, leg. et coll. CG; 8.05.2010, 19 exx., leg. et coll. CG; 10.04.2011, 3 exx., leg. et coll. CG; drobne zbiorniki torfowiskowe w borze świerkowym *Bazzanio-Piceetum*, 24.04.2016, 3 exx., leg. et coll. CG; Milówka

[CV69], rzeka Soła, wśród kamieni porośniętych glonami nitkowatymi, 13.07.2010, leg. et coll. CG.

***Beskid Wschodni:** Dynów [EA81], 3.05.2013, leg. et coll. AT; Polichy [DA91], 05.1999, 2 exx., leg. et coll. AT; Rybotycze [FA10], 19.06.2013, 7 exx., leg. et coll. CG. Tatry, Dolina Pięciu Stawów Polskich, Tatry [DV25], 27.07.2016, leg. et coll. CG.

Gatunek europejski, do niedawna traktowany jako podgatunek *H. brevialpis* (w *Katalogu Fauny Polski* podany pod nazwą *H. (Atractohelophorus) guttulus guttulus* MOTSCH. 1860). W Polsce wykazywany z sześciu południowych krain: Wyżyny Lubelskiej, Sudetów Zachodnich, Beskidu Zachodniego, Bieszczad, Pienin i Tatr (BURAKOWSKI *et al.* 1976, BIESIADKA 1991, PRZEWOŻNY 2004a, b, BUCZYŃSKI & PRZEWOŻNY 2006, PRZEWOŻNY *et al.* 2006, BUCZYŃSKI *et al.* 2012a). Preferuje obszary górskie i wyżynne.

Helophorus (Rhopalohelophorus) nanus STURM, 1836

Pobrzeże Bałtyku: Kąty Rybackie [CF82], na plaży, 2.05.2015, leg. et coll. CG; Międzyzdroje, Wyspa Wolin [VV67], 4.07.1997, leg. et coll. CG; 6.07.1997, 2 exx., leg. et coll. CG; Rokitnica [CF41], 22.04.1930, 5 exx., leg. JK, coll. MGB.

Pojezierze Pomorskie: Szpon [CF10], 26.04.2015, leg. et coll. CG; Sztofrowa Huta [CF10], 26.04.2015, 2 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lubiatów [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, leg. et coll. CG; Nowa Sól [WT45], starorzeczka Odry w grądzie, na dnie liście, 23.04.2005, 2 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Bielany [DC99], 2.07.1893, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, 2 exx., leg. WM, coll. MGB.

Śląsk Dolny: Krępiec [XS27], 19.08.1919, leg. JK, coll. MGB.

***Śląsk Górny:** Miedary [CA49], 22.05.2011, leg. et coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Dorohusk [FB97], rów melioracyjny, 30.04.2014, leg. et coll. CG; Bytyń [FB86], starorzeczka Bugu, 27.04.2014, 16 exx., leg. et coll. CG; 2.05.2014, 3 exx., leg. et coll. CG; Pławanice Las [FB86], Torfowisko Rozkosz, 29.04.2014, 4 exx., leg. et coll. CG; 30.04.2014, 8 exx., leg. et coll. CG; Ruda [FB88], dystroficzny zbiornik, 29.04.2014, leg. et coll. CG; Ruda-Kolonia [FB88], rów melioracyjny, 28.04.2014, 3 exx., leg. et coll. CG.

Gatunek euroazjatycki, w Europie środkowej w miarę posuwania się na południe coraz rzadszy. W Polsce znany z większości krain.

Helophorus (Rhopalohelophorus) paraminutus ANGUS, 1986

***Pojezierze Mazurskie:** Koczek [EE24], 20.07.1990, leg. TK, coll. CG.

***Nizina Wielkopolsko-Kujawska:** Lubiatów [WT15], 51°55'27"N 15°12'17"E, kałuża na polu, 5.06.2016, 1 ♂, leg. et coll. CG.

***Nizina Mazowiecka:** Warszawa-Natolin [EC08], 9.05.1892, 1 ♀, leg. WM, coll. MGB. Warszawa-Saska Kępa [EC08], 11.10.1889, 1 ♀, leg. WM, coll. MGB.

Gatunek wykazywany jest głównie ze środkowej i wschodniej Europy. Znany jest już z większości krajów sąsiadujących z Polską (FIKÁČEK *et al.* 2015). Z Polski po raz pierwszy podany został na podstawie okazów z Puszczy Białowieskiej (GREŃ *et al.* 2017). Z uwagi na bardzo duże podobieństwo do *H. minutus* (ANGUS 1986, 1992), nie był od niego odróżniany.

Prawidłowe oznaczanie gatunków z grupy *minutus* wymaga dużego doświadczenia oraz dobrze oznaczonego materiału porównawczego, a także zbierania większych serii okazów z każdego stanowiska, gdyż jak podaje sam autor opisu gatunku (ANGUS 1986), pojedyncze okazy, zwłaszcza samice, nie zawsze można jednoznacznie zaklasyfikować do konkretnego gatunku.

Helophorus (Rhopalohelophorus) strigifrons THOMSON, 1868

Pobrzeże Bałtyku: Kąty Rybackie [CF82], na plaży, 2.05.2015, leg. et coll. CG; Międzyzdroje, Wyspa Wolin [VV67], 6.07.1997, leg. et coll. CG; Rokitnica [CF41], 23.04.1928, 2 exx., leg. JK, coll. MGB.

Pojezierze Pomorskie: Czestocin [CF10], 25.04.2015, 5 exx., leg. et coll. CG; Szpon [CF10], 26.04.2015, 5 exx., leg. et coll. CG; Sztofrowa Huta [CF10], 26.04.2015, 2 exx., leg. et coll. CG.

Nizina Mazowiecka: Truskaw [DC89], 29.05.2010, 6 exx., leg. et coll. CG; Warszawa [EC08], 16.05.1892, leg. WM, coll. MGB; Warszawa-Natolin [EC08], 18.05.1893, leg. WM, coll. MGB.

Podlasie: Kleszczele [FD52], strumień w lesie, 5.05.2012, 1 ♀, leg. et coll. CG; Kózki [FD20], rzeka Bug, 28.04.2012, leg. et coll. CG.

Śląsk Górny: Mikołów-Bujaków [CA46], rów melioracyjny w łągu *Fraxino-Alnetum*, 22.04.2010, leg. et coll. CG; Bobrek Dolny [CA74], starorzeczka Wisły, 24.05.2014, leg. et coll. CG; Brynek [CA39], 22.05.2010, leg. HS, coll. CG; Gliwice-Łabędy [CA37], 18.11.1925, leg. HN, coll. MGB; Mikołów-Bujaków [CA46], zalane łąki, 17.04.2010, leg. et coll. CG; 18.04.2013, 3 exx., leg. et coll. CG; 19.04.2010, 44 exx., leg. et coll. CG; 23.04.2010, leg. et coll. CG; 20.05.2010, 43 exx., leg. et coll. CG; Paruszowiec [CA25], 13.07.1910, leg. CS, coll. MGB; Połomia [CA39], 27.08.2005, 4 exx., leg. HS, coll. CG; Ruda Śląska [CA56], starorzeczka Kłodnicy, 30.04.2016, leg. et coll. CG; Tychy [CA55], Lasy Kobiórskie, płytkie bajoro leśne zarośnięte torfowcami i turzycami, 5.06.2010, 2 exx., leg. et coll. CG.

*Wyżyna Małopolska: Zbyłowice [DB26], strumień po południowo-zachodniej stronie wsi, 20.08.2011, 4 exx., leg. et coll. CG; Zdanowice [DB41], zalane łąki, 11.03.2014, 2 exx., leg. et coll. CG.

Wyżyna Lubelska: Pławanice Las [FB86], Torfowisko Rozkosz, 30.04.2014, 2 exx., leg. et coll. CG; Ruda [FB88], 29.04.2014, 4 exx., leg. et coll. CG.

*Kotlina Nowotarska: Jabłonka Orawska „Suchy Bór”, 1.05.1987, leg. AA, coll. RK.

Gatunek euroazjatycki, poławiany najczęściej w wodach torfowiskowych. W Polsce znany z większości krain, stosunkowo częsty.

Lista gatunków z rodziny Helophoridae występujących w Polsce

Poniżej przedstawiam wykaz gatunków z rodziny Helophoridae wykazywanych z Polski. Gatunki stwierdzone w Polsce w sposób pewny oznaczone są kolejnymi numerami. Znakiem zapytania opatrzone zostały gatunki, których występowanie w Polsce, pomimo wykazywania w literaturze, jest mało prawdopodobne i w związku z tym, wymagające potwierdzenia. Kreską zaznaczony jest gatunek wykazany z Polski na podstawie błędnego oznaczenia.

1. *Helophorus (Empleurus) nubilus* FABRICIUS, 1776
— *Helophorus (Eutrichelophorus) micans* FALDERMANN, 1835
Gatunek wykazany z Polski na podstawie błędnie oznaczonego okazu *H. aequalis* (BUCZYŃSKI 1999), co zostało później sprostowane przez PRZEWOŹNEGO (2004a).
2. *Helophorus (Helophorus) aequalis* THOMSON, 1868
3. *Helophorus (Helophorus) aquaticus* (LINNAEUS, 1758)
4. *Helophorus (Helophorus) grandis* ILLIGER, 1798
5. *Helophorus (Helophorus) liguricus* ANGUS, 1970
Gatunek wykazany przez ANGUSA (1992) ogólnikowo z Polski południowej, bez szczegółowych lokalizacji.
6. *Helophorus (Kyphohelophorus) tuberculatus* GYLLENHAL, 1808
7. *Helophorus (Rhopalohelophorus) arvenicus* MULSANT, 1846
8. *Helophorus (Rhopalohelophorus) asperatus* REY, 1885
9. *Helophorus (Rhopalohelophorus) brevipalpis* BEDEL, 1881
10. *Helophorus (Rhopalohelophorus) brevitarsis* KUWERT, 1890
11. *Helophorus (Rhopalohelophorus) confrater* KUWERT, 1886
12. *Helophorus (Rhopalohelophorus) croaticus* KUWERT, 1886
13. *Helophorus (Rhopalohelophorus) discrepans* REY, 1885
14. *Helophorus (Rhopalohelophorus) dorsalis* (MARSHAM, 1802)
15. *Helophorus (Rhopalohelophorus) flavipes* FABRICIUS, 1792
? *Helophorus (Rhopalohelophorus) fulgidicollis* MOTSCHULSKY, 1860
Podany z Polski tylko raz ze Szczecina (WICHTOWSKA & SOBCZAK 1994), jednak biorąc pod uwagę jego ogólny zasięg (określany jest jako gatunek zachodnioeuropejski z drugim centrum rozsielenia w rejonie Morza Śródziemnego) najprawdopodobniej został wykazany w oparciu o błędne oznaczenie. Nie został również uwzględniony jako stwierdzony w Polsce w ani pierwszym (HANSEN 2004), ani drugim (FIKÁČEK *et al.* 2015) wydaniu CPC.
16. *Helophorus (Rhopalohelophorus) glacialis* VILLA, 1883
17. *Helophorus (Rhopalohelophorus) granularis* (LINNAEUS, 1761)
18. *Helophorus (Rhopalohelophorus) griseus* HERBST, 1793
? *Helophorus (Rhopalohelophorus) lapponicus* THOMSON, 1853
Gatunek wykazany z Polski w XIX w. z Wrocławia (LETZNER 1870) oraz ogólnie z Prus (SCHILSKY 1888) i Prus Wschodnich (KUWERT 1890, SCHILSKY 1909). Od tego czasu brak nowszych notowań. Nie został również podany z Polski w zarówno pierwszym (HANSEN 2004), jak i drugim (FIKÁČEK *et al.* 2015) wydaniu CPC. Wprawdzie występowanie tego gatunku, zwłaszcza w północnej części Polski, nie jest całkowicie wykluczone, jednak w świetle obecnej wiedzy wydaje się, że wykazanie go z obszaru Polski oparte było na błędnie oznaczonych okazach, być może nawet, nieopisanego wówczas, bardzo zbliżonego morfologicznie *H. paraminutus*. W związku z powyższym do czasu ewentualnego odnalezienia okazów *H. lapponicus* z obszaru Polski, należy traktować go jako wątpliwy element naszej fauny.
19. *Helophorus (Rhopalohelophorus) longitarsis* WOLLASTON, 1864
20. *Helophorus (Rhopalohelophorus) minutus* FABRICIUS, 1775
21. *Helophorus (Rhopalohelophorus) montenegrinus* KUWERT, 1885

22. *Helophorus (Rhopalohelophorus) nanus* STURM, 1836
23. *Helophorus (Rhopalhelophorus) nivalis* GIRAUD, 1852
24. *Helophorus (Rhopalhelophorus) obscurus* MULSANT, 1844
- Gatunek zbliżony morfologicznie do *H. flavipes* i często z nim mylony. W zbiorze Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu również znajdował się okaz *H. flavipes* oznaczony jako *H. obscurus*. KIREJTSHUK & SHATROVSKII (2001) uważają go za halofila, co potwierdzają również moje obserwacje. Do tej pory nie widziałem okazów tego gatunku z Polski, natomiast często i licznie odławiałem go w mniej lub bardziej zasolonych zbiornikach na Krymie oraz w Bułgarii, w których nigdy nie występował wspólnie z *H. flavipes*. Rozmieszczenie tego gatunku w Polsce wymaga dalszych badań oraz weryfikacji oznaczeń dostępnych okazów dowodowych.
25. *Helophorus (Rhopalohelophorus) paraminutus* ANGUS, 1986
26. *Helophorus (Rhopalhelophorus) pumilio* ERICHSON, 1837
27. *Helophorus (Rhopalhelophorus) redtenbacheri* KUWERT, 1885
28. *Helophorus (Rhopalohelophorus) strigifrons* THOMSON, 1868

PIŚMIENNICTWO

- ANGUS R.B. 1982. Separation of two species standing as *Helophorus aquaticus* (L.) (Coleoptera, Hydrophilidae) by banded chromosome analysis. *Systematic Entomology* 7: 265–281.
- ANGUS R.B. 1986. Revision of the Palearctic species of the *Helophorus minutus* group (Coleoptera: Hydrophilidae), with chromosome analysis and hybridization experiments. *Systematic Entomology* 11: 133–163.
- ANGUS R.B. 1992. Insecta: Coleoptera: Hydrophilidae: Helophorinae, Süßwasserfauna von Mitteleuropa, Band 20/10-2. Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg, Berlin, pp. 144.
- BIDAS M., PRZEWOŻNY M. 2003. Materiały do poznania kałużnic (Coleoptera: Hydrophiloidea) Gór Świętokrzyskich. *Wiadomości entomologiczne* 22(1): 5–12.
- BIESIADKA E. 1991. Środowiskowe rozmieszczenie chrząszczy (Coleoptera) wodnych w Karkonoszach. Geoekologiczne problemy Karkonoszy. Materiały z sesji naukowej w Karpaczu 11-13 X 1991: 263–273.
- BOROWSKI J., BYK A., BYK S. 2004. Interesujące chrząszcze (Coleoptera) odłowione w okolicach Młynar (Pojezierze Mazurskie). *Wiadomości entomologiczne* 23(2): 116–117.
- BUCZYŃSKI P. 1999. *Elophorus micans* FALD – nowy dla fauny Polski przedstawiciel Hydraenidae (Coleoptera: Hydrophiloidea). *Wiadomości entomologiczne* 18(1): 9–10.
- BUCZYŃSKI P., CZACHOROWSKI S., MOROZ M., STRYJECKI R. 2003. Odonata, Coleoptera, Trichoptera and Hydrachnidia of springs in Kazimierski Landscape Park (Eastern Poland) and factors affecting the characters of these ecosystems. *Supplementa ad Acta Hydrobiologica* 5: 13–39.
- BUCZYŃSKI P., KOWALIK W. 2005. Aquatic beetles (Coleoptera) in the collection of Zoological Department of University of Agriculture in Lublin. *Annales Universitatis M. Curie-Skłodowska* 60: 19–39.
- BUCZYŃSKI P., PRZEWOŻNY M. 2002. Wodne chrząszcze (Coleoptera) Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego. *Parki narodowe i rezerваты przyrody* 21(3): 283–297.
- BUCZYŃSKI P., PRZEWOŻNY M. 2006. Stan poznania chrząszczy wodnych (Coleoptera: Adephaga, Hydrophiloidea, Byrrhoidea) Polski środkowo-wschodniej. *Wiadomości entomologiczne* 25 (3): 133–155.
- BUCZYŃSKI P., PRZEWOŻNY M. 2009. Materiały do poznania chrząszczy wodnych (Coleoptera) Polski północnej. *Wiadomości entomologiczne* 28(1): 43–52.
- BUCZYŃSKI P., PRZEWOŻNY M., GUZ M. 2007. Chrząszcze wodne (Coleoptera: Hydradephaga, Hydrophiloidea, Staphylinoidea, Byrrhoidea) Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego. *Parki narodowe i rezerваты przyrody* 26 (2): 93–111.
- BUCZYŃSKI P., PRZEWOŻNY M., ZGIERSKA M. 2012. Wstępne badania chrząszczy wodnych (Coleoptera) Nadwiprzańskiego Parku Krajobrazowego (Polska środkowo-wschodnia). *Parki narodowe i rezerваты przyrody* 31(2): 41–56.
- BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G., BUCZYŃSKA E. 2012a. Materials to the knowledge of some aquatic insects (Plecoptera, Odonata, Heteroptera, Trichoptera, Coleoptera) of Gorce Mountains. Teka Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego Oddziału PAN w Lublinie 9: 16–27.
- BUCZYŃSKI P., PRZEWOŻNY M., ZIĘBA P. 2009. Aquatic beetles (Coleoptera: Adephaga, Hydrophiloidea, Staphylinoidea, Byrrhoidea) of the Polish part of the Roztocze Upland. *Annales Universitatis M. Curie-Skłodowska* 63: 87–112.

- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1976. Chrząszcze – Coleoptera. Adepnaga prócz Carabidae, Myxophaga, Polyphaga: Hydrophiloidea. *Katalog Fauny Polski* 23(4): 1–307.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000. Chrząszcze – Coleoptera. Uzupełnienia tomów 2-21. *Katalog Fauny Polski* 23(22): 1–252.
- CZACHOROWSKI S., LEWANDOWSKI K., WASILEWSKA A. 1993. The importance of aquatic insects for landscape integration in the catchment area of the River Gizela (Masurian Lake Districts, northeastern Poland). *Acta Hydrobiologica* 35(1): 49–64.
- FIKÁČEK M., ANGUS R.B., GENTILI E., JIA F., MINOSHIMA Y.N., PROKIN A., PRZEWOŹNY M., RYNDEVICH S.K. 2015. Helophoridae LEACH, 1815, Hydrochidae THOMSON, 1859, Hydrophilidae, pp. 25–33, 35–36, 37–76. In: LÖBL I & LÖBL D. (Eds.), Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 2. Hydrophiloidea – Staphyloidea. Revised and Updated Edition. Brill, Leiden Boston: 1702 pp.
- GALEWSKI K. 1990. Chrząszcze (Coleoptera) Rodzina: Kałużnicowate (Hydrophilidae), In: «Fauna Słodkowodna Polski», 10A, Warszawa: 261 pp., 71 ff.
- GREŃ C., LUBECKI K., PRZEWOŹNY M. 2017. Materiały do poznania chrząszczy wodnych (Coleoptera: Adepnaga, Hydrophiloidea, Byrrhoidea, Myxophaga) Puszczy Białowieskiej. *Acta entomologica silesiana* 25(010): 1–13 [online].
- HANSEN M. 1991. The Hydrophilid Beetles. Phylogeny, Classification and a Revision of the Genera (Coleoptera, Hydrophiloidea). *Biologiske Skrifter, Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab* 40: 1–368.
- HANSEN M. 2004. Hydrophiloidea, In: LÖBL I., SMETANA A. (Eds.), Catalogue Of Palaearctic Coleoptera. Volume 2. Hydrophiloidea-Histeroidea-Staphyloidea. Apollo Books, Stenstrup: 36–68.
- KIREJTSHUK A.G., SHATROVSKII A.G. 2001. Family Hydraenidae. Family Hydrochidae. Family Helophoridae. Family Hydrophilidae. In: TSALOLIHIN S.J. (Ed.), To freshwater invertebrates of Russia and adjacent territories. T. 5, Higher insects, 270–326, Tab. 137–169. (Кирейчук А.Г., Шатровский А.Г. 2001. Семейство Hydraenidae (водобродки). Семейство Hydrochidae. Семейство Helophoridae (морщинники). Семейство Hydrophilidae (водлобы). В кн: (ред. С.Я. Цалолыхин) Определитель пресноводных беспозвоночных России и сопредельных территорий. Т. 5, Высшие насекомые, 270–326, табл. 137–169).
- KUWERT A. 1890. Bestimmungstabelle der Hydrophilidae Europas, Westasiens und Nordafrikas. II-III Theil. *Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn* 28: 159–303.
- LETZNER K. 1870. [Für Schlesien neue Coleopteren]. *Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft für Vaterländische Kultur* 47: 181–182.
- NIJBOER R., VERDONSCHOT P., PIECHOCKI A., TOŃCZYK G., KLUKOWSKA M. 2006. Characterisation of Pristine river systems and their use as reference conditions for Dutch river systems. *Alterra*, Wageningen: 221 pp.
- PAKULNICKA J. 2003. Wstępne dane na temat chrząszczy wodnych (Coleoptera) zasiedlających zbiorniki powyrobiskowe Pojezierza Olsztyńskiego. *Przegląd Przyrodniczy* 14(1-2): 84–94.
- PAKULNICKA J. 2008. The formation of water beetle fauna in anthropogenic water bodies. *Oceanological and Hydrobiological Studies* 37(1): 31–42.
- PAKULNICKA J., BARTNIK W. 1999. Changes in the fauna of aquatic beetles (Coleoptera aquatica) in Lake Luterskie (Olsztyn Lake District) in 1981–1993. *Fragmenta Faunistica* 42(8): 71–93.
- PAKULNICKA J., BIESIADKA E. 2011. Water Beetles (Coleoptera) of Olsztyn (Poland), In: INDYKIEWICZ P., JERZAK L., BÖCHNER J., KAVANAGH B. (Eds.), Urban Fauna. Studies of animal biology, ecology, and conservation in European cities. UTP Bydgoszcz: 305–315.
- PAKULNICKA J., EYRE M., CZACHOROWSKI S. 1998. Materiały do znajomości wodnych i związanych z siedliskami wilgotnymi chrząszczy (Coleoptera) okolic Olsztyna. *Wiadomości entomologiczne* 17: 69–74.
- PRZEWOŹNY M. 2004a. Nowe stanowiska kałużnic (Coleoptera: Hydrophiloidea) w Polsce. *Wiadomości entomologiczne* 23(2): 69–80.
- PRZEWOŹNY M. 2004b. Hydrophiloidea: Kałużnicowate (Hydrophilidae), Hydraenidae. In: BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBIŃSKA E. (Eds.), Fauna Polski - charakterystyka i wykaz gatunków. MiIZ PAN, Warszawa 1: 149–153.
- PRZEWOŹNY M., BUCZYŃSKI P. 2003. *Hydrochus flavipennis* KÜSTER, 1852 (Coleoptera: Hydrochidae), a species new for the fauna of Poland. *Polskie Pismo Entomologiczne* 72(3): 229–233.
- PRZEWOŹNY M., BUCZYŃSKI P., MIELEWCZYK S. 2006. Chrząszcze wodne (Coleoptera: Adepnaga, Hydrophiloidea, Byrrhoidea) doliny Bugu w województwie lubelskim (południowo-wschodnia Polska). *Nowy Pamiętnik Fizjograficzny* 4(1-2): 23–54.
- PRZEWOŹNY M., LASOŃ A. 2003. Nowe dla Podlasia i Wyżyny Lubelskiej kałużnice (Coleoptera: Hydrophilidae). *Wiadomości entomologiczne* 22 (1): 60–61.
- PRZEWOŹNY M., SIENKIEWICZ P., KONWERSKI S. 2012. Nowe dane o występowaniu chrząszczy (Coleoptera) z wybranych rodzin na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego. Część II. Chrząszcze wodne (Coleoptera aquatica). *Wiadomości entomologiczne* 31(4): 251–261.
- SCHILSKY J. 1888. Systematisches Verzeichnis der Käfer Deutschlands mit besonderer Berücksichtigung ihrer geographischen Verbreitung. Zugleich ein Käfer-Verzeichnis der Mark Brandenburg. Berlin: VII + 159 pp.

- SCHILSKY J. 1909. Systematisches Verzeichnis der Käfer Deutschlands und Deutsch-Oesterreichs mit besonderer Angabe der geographischen Verbreitung aller Käferarten in diesem Faunengebiete. Zugleich ein Käfer-Verzeichnis der Mark Brandenburg. Stuttgart: XIX + 221 pp.
- WICHTOWSKA M., SOBCZAK A. 1994. Formation of the water beetle (Coleoptera) fauna in conditions of the urban agglomeration of Szczecin (Western Pomerania). *Acta Hydrobiologica* 36: pp. 57–74, 2 ff.
- ZAWAL A., BUCZYŃSKI P., PIETRZAK L. 2004. Aquatic invertebrates of the lowland peatbog Krępskie Bagno (Northern Poland), In: WOLEJKO L., JASNOWSKA J. (Eds.), The future of the Polish mire. Agriculture University, Szczecin: 199-204.

SUMMARY

New localities of Helophoridae (Coleoptera) in Poland along with a critical list of national species

The family Helophoridae is rather poorly known in Poland, faunistic records are to a great extent historical and need confirmation. In this article I present new data on the occurrence of 20 species of Helophoridae in Poland. The following species are newly reported from particular regions: from the Masurian Lake District: *Helophorus paraminutus*; from the Wielkopolska-Kujawy Lowland: *H. paraminutus*; from the Mazovian Lowland: *H. arvenicus*, *H. brevivalpis*, *H. granularis*, *H. paraminutus*; from the Podlasie Lowland: *H. grandis*; from the Upper Silesia: *H. aequalis*, *H. arvenicus*, *H. asperatus*, *H. brevivalpis*, *H. montenegrinus*, *H. nanus*; from the Krakowsko-Wieluńska Upland: *H. grandis*, *H. flavipes*; from the Małopolska Upland: *H. asperatus*, *H. strigifrons*; from the Lubelska Upland: *H. discrepans*; from the Sandomierska Lowland: *H. brevivalpis*; from the Bieszczady Mountains: *H. aquaticus*, *H. asperatus*, *H. griseus*; from the Pieniny Mountains: *H. aquaticus*, *H. grandis*, *H. flavipes*, *H. griseus*; from the Western Beskidy Mountains: *H. grandis*, *H. asperatus*, *H. croaticus*, *H. griseus*; from the Orawsko-Nowotarska Dale: *H. aquaticus*, *H. brevivalpis*, *H. strigifrons*; from the Eastern Beskidy Mountains: *H. montenegrinus*; from the Tatra Mountains: *H. brevivalpis*.

A critical checklist of species recorded from Poland is presented. 31 species were recorded from Poland, but only 28 species occur in Poland without any doubts. The occurrence of two species (*Helophorus lapponicus*, *H. fulgidicollis*) needs confirmation. One species (*Helophorus micans* FALDERMANN) was shown on the basis of a misidentified specimen.

Accepted: 28 July 2017; published : 21 August 2017

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>